

32 AKCJA Sprzątanie świata

Materiały edukacyjne

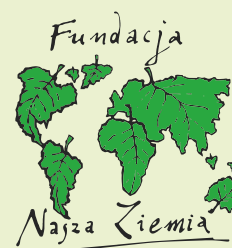
Akcji Sprzątanie świata – Polska 2025

Sprzątanie

świata

Wstęp

Drodzy Nauczyciele, Wychowawcy!

Jak co roku przekazujemy Wam zestaw prostych i pomysłowych zadań, które pomogą dzieciom i młodzieży zrozumieć, jak ważne jest odpowiedzialne zachowanie w przyrodzie. W tym roku, zgodnie z hasłem 32. edycji Akcji Sprzątanie świata – Polska, które brzmi „W naturę z kulturą”, chcemy wspólnie uczyć młodych ludzi, że w naturze nie wolno śmiecić, hałasować, niszczyć otoczenia ani stwarzać zagrożenia pożarowego, ponieważ każde takie działanie szkodzi środowisku, z którego wszyscy korzystamy.

Zadania mają różny stopień trudności, dzięki czemu łatwo dopasujecie je do wieku i możliwości swoich uczniów. Przygotowane zostały na podstawie „Kodeksu poprawnego zachowania w naturze”, który obok myśli przewodniej i plakatu towarzyszy tegorocznej Akcji.

Mam nadzieję, że materiały te będą dla Was wsparciem w rozmowach o tym, jak być kulturalnym w świecie natury i dlaczego jest to tak istotne. Razem możemy przecież wychować pokolenie, które z szacunkiem i troską będzie dbać o naszą planetę.

Życzę udanej i satysfakcjonującej Was i Waszych podopiecznych praktycznej lekcji poszanowania środowiska!

dr Lena Tkaczyk
Główna Koordynatorka Projektów Edukacyjnych
Fundacji Nasza Ziemia

Propozycje zadań edukacyjnych w ramach

„Kodeksu poprawnego zachowania w naturze”

Układanie historyjki obrazkowej

Dziecko układa 3-4 obrazki w logicznej kolejności. Ilustracje przedstawiają następujące sytuacje:

1. piknik w lesie;
2. zostawione śmieci;
3. smutne zwierzęta;
4. ludzie sprzątający odpady i zadowoleni mieszkańcy natury w tle.

Na podstawie wykonanego zadania nauczyciel zadaje proste pytania, na przykład „Dlaczego zwierzątka są smutne?”, „Kto powinien sprzątać po pikniku w lesie?”, „Co trzeba zrobić ze śmieciami?” lub „Co się stanie, jeśli nie będziemy po sobie sprzątać?”.

Projekt edukacyjny

Uczniowie przygotowują kampanię informacyjną (na przykład plakat lub post do mediów społecznościowych) promującą nieśmiecenie w przyrodzie. Kampania ma być skierowana do turystów odwiedzających lokalne tereny zielone, a także do społeczności lokalnej. Przykładowe formy działania w ramach projektu:

a) Tworzenie plakatów z hasłami:

- „Śmieci nie znikają – zabierz je ze sobą!”
- „Skórka od banana nie jest dla leśnych zwierząt”
- „To las – nie kosz na śmieci”

Plakaty zostają następnie rozwieszone na terenie szkoły, przy wejściach do parku/ lasu, w świetlicy wiejskiej lub opublikowane na stronie internetowej szkoły.

b) Posty w mediach społecznościowych (na przykład na szkolny fanpage na Facebooku):

Uczniowie tworzą krótkie treści do postów – mogą to być ciekawostki, zdjęcia czystych i zaśmieconych miejsc w naturze lub hasła.

Przykład:

„Zostaw las taki, jakim chciałbyś go zastać. Każdy odpad zostaje tu dłużej niż Ty. Zabierz go ze sobą!”.

.....

Nie zostawiaj śladów

Zabawa dotykowa

Dziecko porównuje w dotyku naturalne materiały (ziemia, liść, patyk) i sztuczne (folia, chusteczka nawilżana). Nauczyciel tłumaczy, że nie wszystko się rozkłada w lesie, dlatego trzeba zabierać ze sobą wszelkie odpady.

Zabawa w ślady

Dzieci chodzą po piasku, zostawiając za sobą ślady. Potem starają się je „zatrzeć” patykami lub rękami. Pada pytanie: „Czy wszystko, co robimy w lesie, znika?”. Maluchy dowiadują się dzięki temu, że niektóre rzeczy (na przykład chusteczki nawilżane) zostają w przyrodzie na długo.

Eksperyment biologiczny

Porównanie biodegradowalnych i niebiodegradowalnych materiałów (na przykład papier toaletowy vs. chusteczka nawilżana). Uczniowie zapisują obserwacje i wnioski dotyczące wpływu takich odpadów na przyrodę.

Tytuł eksperymentu:

„Co znika szybciej? Sprawdzamy, co rozkłada się w przyrodzie”

Cel eksperymentu:

Zbadanie, które materiały ulegają rozkładowi w warunkach zbliżonych do naturalnych i jak szybko zachodzi ten proces.

Materiały:

- Obiekty poddawane eksperymentowi.

Biodegradowalne	Niebiodegradowalne
papier toaletowy	chusteczka nawilżana
skórka od banana	plastikowa zakrętka
kartka/kawałek papieru	folia aluminiowa

Przykładowo:

- Słoiki lub przezroczyste pojemniki plastikowe z pokrywkami – po jednym na każdy obiekt doświadczenia.
- Ziemia ogrodowa lub kompost.
- Naklejki/etykiety do podpisania pojemników.
- Rękawiczki jednorazowe.
- Karty obserwacji.
- Opcjonalnie: aparat lub telefon komórkowy do tworzenia dokumentacji zdjęciowej.

Czas trwania eksperymentu:

Od 2 do 6 tygodni (im dłużej, tym lepiej – uczniowie powinni robić cotygodniowe obserwacje).

Przebieg eksperymentu:

a) Wprowadzenie: pogadanka na temat tego, co to znaczy, że coś jest biodegradowalne; przedstawienie zestawu materiałów. Uczniowie zgadują, czy poszczególne odpady się rozkładają, a jeśli tak, to jak długo to trwa.

b) Przygotowanie eksperymentu: uczniowie wkładają poszczególne materiały do słoików/pojemników z ziemią; każdy słoik/pojemnik zostaje podpisany: co zawiera + data rozpoczęcia eksperymentu; pojemniki są ustawiane w ciepłym, przewiewnym miejscu (na przykład na parapecie w klasie lub na regale).

c) Obserwacja i dokumentacja: co tydzień uczniowie otwierają pojemniki, oglądają stan materiałów, rejestrują swoje obserwacje na karcie obserwacji (na przykład „papier się rozpadł”, „skórka jest brązowa”, „plastik wygląda bez zmian”); warto też zrobić zdjęcie, aczkolwiek nie jest to konieczne. Na koniec eksperymentu uczniowie porównują zmiany i mogą stworzyć **wykres/diagram** rozkładu materiałów – na tej podstawie formułują wnioski.

Uczniowie uczą się, że nawet rzeczy wyglądające „naturalnie” (na przykład chusteczka nawilżana) mogą szkodzić przyrodzie.

d) Prezentacja wyników: Uczniowie mogą przygotować **plakat informacyjny** z wynikami eksperymentu. Można do tego zaangażować społeczność szkolną, na przykład zorganizować wystawę słoików/pojemników pod hasłem: „Zgadnij, co się rozłożyło, a co nie?”.

Nauczyciel pokazuje ilustracje dzieciom (ukazujące na przykład zrywanie kwiatów, spacer po ścieżce, łamanie gałęzi, obserwowanie zwierząt). Dzieci klaszczą, jeśli zachowanie jest właściwe, lub krzyżują ręce, jeśli jest nieodpowiednie.

Zajęcia terenowe

Uczniowie w grupach planują trasę wyprawy (realną lub fikcyjną), zaznaczając na mapie bezpieczne miejsca do biwakowania, wyznaczone szlaki pieszej wędrówki. Symbolami oznaczają, jakich zachowań unikać podczas wycieczki, by nie niszczyć przyrody.

Jeśli wycieczka rzeczywiście dochodzi do skutku, w jej czasie uczniowie tworzą fotograficzny dziennik przyrodniczy, w którym rejestrują napotkane rośliny i zwierzęta. Potem omawiają, dlaczego warto tylko obserwować organizmy w przyrodzie – nie wolno ich dotykać, zrywać roślin ani płoszyć zwierząt.

„Obserwator przyrody”

Dzieci oglądają kwitnące rośliny i owady w ogrodzie, ale bez dotykania. Nauczyciel podkreśla: „Podziwiamy, ale nie zrywamy!”. Potem dzieci malują/rysują zaobserwowane rośliny i zwierzęta z pamięci.

Układanka obrazkowa

Dzieci łączą obrazki: zapalki – ogień – pożar lasu – smutne zwierzęta. Potem rozmawiają o tym, co można zrobić, by uniknąć pożaru.

Zajęcia terenowe

Podczas wycieczki w terenie uczniowie robią zdjęcia miejsc, gdzie można bezpiecznie rozpałać ognisko, oraz takich, gdzie jest to zakazane. Potem wspólnie tworzą „Kodeks odpowiedzialnego turysty”.

Scenki sytuacyjne

W parach uczniowie wymyślają scenariusz zagrożenia (na przykład pozostawione szkło, niedogaszzone ognisko) i prezentują klasie, jak należy się zachować, by nie dopuścić do niebezpieczeństwa. Przykładowe opisy sytuacji do odegrania przez uczniów:

a) Rozpalanie ogniska w niedozwolonym miejscu

Grupa dzieci chce upiec kiełbaski w lesie i rozpała ognisko na polanie. Inna osoba zauważa to i tłumaczy, dlaczego jest to niebezpieczne, zwracając uwagę, że ogniska można rozpałać tylko w wyznaczonych miejscach.

b) Wyrzucanie niedopałków papierosów

Dorośli spacerują po lesie i rzucają niedopałek na suchą ściółkę. Dziecko zwraca im uwagę, że niedopałek może wywołać pożar nawet po kilku godzinach.

c) Zostawianie szklanych butelek i śmieci w lesie

Ktoś wyrzuca butelkę po napoju na polanie. Inna osoba tłumaczy, że taki śmieć w lesie może spowodować pożar.

.....

Nie hałasuj

„Co słyszc?”

Dzieci leżą z zamkniętymi oczami i słuchają dźwięków otoczenia (mogą to być nagrania odgłosów ptaków i leśnych zwierząt, szumiącego wiatru, płynącej rzeki). Potem opowiadają, co usłyszały. Zabawę kończymy rozmową na temat: „Co by się stało, gdyby ktoś teraz włączył głośną muzykę?”.

Zabawa w ciszę

Na spacerze po parku lub lesie dzieci rejestrują trzy dźwięki natury, które usłyszały w ciszy (na przykład śpiew ptaka, szelest liści). Rozmawiają z nauczycielem, dlaczego warto być cicho w lesie.

Praca pisemna lub podcast

Uczniowie tworzą krótki tekst lub nagranie dźwiękowe na temat: „Dlaczego w lesie warto milczeć?”, w którym wykorzystują wiedzę biologiczną, psychologiczną i przedstawiają osobiste refleksje.

.....

Bądź wzorem kultury w naturze

Inspiracja!

Szósta zasada „Kodeksu poprawnego zachowania w naturze” zaprasza wszystkich do bycia liderami. Do okazywania wdzięczności za skarb, jakim jest przyroda, za wskazywanie innym – tym, dla których nie jest to jeszcze nawykiem i dobrą praktyką – aby szanowali naturę i z kulturą spędzali czas w jej towarzystwie. Ciekawi nas, co Ty byś zrobił, aby zmotywować swoich najbliższych do kulturalnego spędzania czasu w naturze. Czy masz pomysł na zadania dla takiego lidera? Tak? Świetnie! To działaj!

Jak wykorzystać hasło i plakat

tegorocznej Akcji

Podczas akcji terenowej można zaproponować uczestnikom następujące rozwiązania:

1) Zorganizowanie fotobudki

Obok plakatu ustawiamy stolik z rekwizytami do przebrania się za Dzika Eleganta, na którym znajdują się przykładowo muszka, marynarka, kamizelka, eleganckie okulary. Uczestnicy robią sobie zdjęcia stylizowane na postać z plakatu. Zdjęcia można później opublikować w social mediach z hasztagami Akcji: **#sprzatanieswiata**; **#naszaziemia**.

2) Stworzenie i rozdawanie przypinek lub naklejek dla uczestników akcji terenowej, wykonanych oczywiście z materiałów biodegradowalnych. Na przykład z napisem: „Nie świnie w lesie – sprzątam!”.

3) Obmyślenie zawołania i wspólne skandowanie przed startem sprzątania:

- Prowadzący: „Dzik nie świni w lesie! A TY?”.
- Grupa: „My też NIE!”.

4) Napisanie własnego hasła do plakatu mistrza Andrzeja Pągowskiego

Obok plakatu ustawiamy tablicę, flipchart lub stojak z dużym arkuszem papieru, na których uczestnicy mogą dopisać własne hasła inspirowane sloganem z plakatu. Na przykład:

- „Nie śmiesz? Dzik cię pochwali!”
- „Las nie jest koszem na śmieci – nawet dzik o tym wie!”.

5) Pocieranie różowego noska Dzika Eleganta

Przed wyruszeniem na akcję sprzątania każdy uczestnik podchodzi do wydrukowanego i wyeksponowanego w klasie plakatu i trzy razy pociera różowy nos Dzika Eleganta. Zanim to jednak zrobi, musi przygotować specjalne życzenie dla Matki Ziemi, na przykład „**aby nie było już nigdy śmieci w lesie**”. Pocierając nos Dzika Eleganta, głośno wypowiada życzenie, a grupa powtarza je chórem!

Propozycja dla przedszkolaków i dzieci młodszych klas szkoły podstawowej

Stworzenie maskotki lub przebranie się za Dzika Eleganta

Nauczyciel przebrany za Dziką Eleganta oprowadza dzieci i pomaga im w sprzątanii. Dzieci witają go okrzykiem: „**Dzik nie świni w lesie – my też nie!**”. Maluchy dostają od niego minizestawy do sprzątanii (rękawiczki + pojemniki) i wykonują zadanie: „Pomóż dzikowi posprzątać jego las!”.

Po zakończeniu sprzątanii każdy maluch dostaje naklejkę z dzikiem w garniturze i napisem: „**Nie śmieć w lesie – sprzątam!**”.

W wypadku niemożliwości przebrania się za Dziką Eleganta można przygotować jego podobiznę i ustawić ją na stoliku, z którego będą pobierane przybory do sprzątanii.

Propozycje zadań edukacyjnych

Zajęcia tematyczne z plakatem, na których uczniowie:

- opisują, co oznacza dzik w garniturze na plakacie i jak można to odnieść do naszych codziennych zachowań w naturalnym środowisku;
- otrzymują hasło do pokolorowania: „**Dzik nie świni w lesie. A Ty?**” (duże litery puste w środku);
- analizują, jak rozumieć hasło „Dzik nie świni w lesie. A Ty?”; zastanawiają się, dlaczego warto postępować jak Dzik Eleganta;
- nadają dzikowi imię i uzasadniają, dlaczego w naturze trzeba postępować kulturalnie, zgodnie ze schematem „**Mój Dzik Eleganta ma na imię... i dba o kulturalne zachowanie w lesie, ponieważ...**”;

- poznają 6 zasad ekologicznego zachowania w naturze według „Kodeksu poprawnego zachowania w naturze”.

Przykładowy scenariusz zajęć

Uwaga! Scenariusz został opracowany jako elastyczna propozycja zawierająca wiele aktywności do wyboru i zastosowania zgodnie z wiekiem uczestników i czasem przeznaczonym na zajęcia.

Materiały pomocnicze:

- plakat z dzikiem w garniturze;
- karty z hasłem do pokolorowania (litery puste w środku);
- kartki do dokończenia zdania o Dzikim Elegancie;
- „Kodeks poprawnego zachowania w naturze”.

Przebieg zajęć:

► 1. Wprowadzenie – rozmowa kierowana

Nauczyciel pokazuje plakat przedstawiający dziką w garniturze z hasłem: „Dzik nie świni w lesie. A Ty?”. Następuje rozmowa z uczniami:

- Co widzicie na plakacie?
- Czy dzik zwykle nosi garnitur? Dlaczego tutaj jest inaczej?
- Jak rozumiecie hasło 32. Akcji Sprzątanie świata – Polska?
- Jakie emocje wywołuje ten slogan?

Wniosek:

Dzik nie śmieć, a „świnienie” to symbol niekulturalnych zachowań w naturze. Garnitur symbolizuje dobre maniery i szacunek do otoczenia.

► 2. Zadanie plastyczne

Dzieci otrzymują kartkę z dużym napisem „**Dzik nie świni w lesie. A Ty?**” (litery są puste w środku). Ich zadaniem jest pokolorowanie liter tak, aby hasło było widoczne, kolorowe i zapadało w pamięć. Można też zostawić miejsce na ilustrację dzika w garniturze lub dać dzieciom gotową ramkę z postacią do pokolorowania.

► 3. Ćwiczenie językowe i twórcze „Mój Dzik Elegant”

Każdy otrzymuje kartkę z początkiem zdania: „**Mój Dzik Elegant ma na imię... i dba o kulturalne zachowanie w lesie, ponieważ...**”. Uczniowie kończą zdanie i chętni odczytują je na głos. Przykład: „**Mój Dzik Elegant ma na imię Fryderyk i dba o kulturalne zachowanie w lesie, ponieważ wie, że czysty las to bezpieczne schronienie dla wszystkich zwierząt**”.

► 4. Zadanie matematyczne „Ile lat się rozkłada?”

W lesie Dzik Elegant zauważa różne śmieci. Zastanawia się, ile czasu zajmuje ich rozkład. Zadaniem dzieci jest **dopasować każdy przedmiot do jego orientacyjnego czasu rozkładu**. Następnie uczniowie porównują swoje rozwiązania z kolegami i koleżankami. Wspólnie ustalają, które przedmioty rozkładają się najszybciej, a które najdłużej pozostają w naturze.

Przykładowe materiały

(można przygotować je jako karty obrazkowe lub przynieść faktyczne przedmioty na zajęcia):

ŚMIECI:

Skórka od banana
Plastikowa butelka
Puszka aluminiowa po napoju
Bilet papierowy/gazeta
Szkłana butelka

CZASY ROZKŁADU:

A. 3-4 tygodnie
B. 5-10 lat
C. 400-500 lat
D. 1000 lat lub wcale się nie rozkłada

Poprawne pary	
Odpad	Czas rozkładu
Skórka od banana	A. 3-4 tygodnie
Plastikowa butelka	C. 400-500 lat
Puszka aluminiowa	B. 5-10 lat
Bilet papierowy	E. 2-4 tygodnie
Szkłana butelka	D. 1000 lat lub wcale się nie rozkłada

E. 2-4 tygodnie

► 5. Podsumowanie i refleksja

W ramach podsumowania zadajemy pytania uczniom:

- Czego nauczył nas Dzik Elegant?
- Czy możemy być takimi „dzikami z klasą” w mieście, szkole, na wakacjach?
- Co możemy zrobić już dziś, by dbać o środowisko?

Następnie omawiamy „Kodeks poprawnego zachowania w naturze”.

Patronat honorowy

Partner logistyczny

OMODA | JAECCO

Partnerzy medialni

Partnerzy instytucjonalni

Państwowe
Gospodarstwo Wodne
Wody Polskie

Woliński
Park Narodowy

Partnerzy

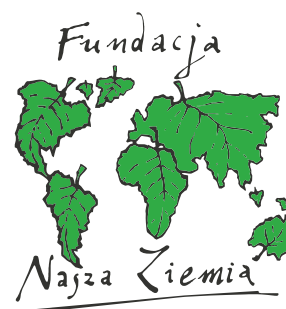

SEPHORA

Sprzątanie

świata

Koordynator Akcji Sprzątanie świata – Polska

Fundacja Nasza Ziemia

Zarząd Fundacji Nasza Ziemia
ul. Żurawia 6/12, 00-503 Warszawa

www.sprzatanieswiata.pl
akcja@sprzatanieswiata.pl